

Pripremni komplet za nove preduzetnike

Uvod

Ovaj dokument je pripremljen kao resursni materijal za nove preduzetnike. Sadrži ključne korake, važne detalje za svaki korak i reference na važne programske dokumente koji regulišu i usmjeravaju učešće u Erasmus programu za mlade preduzetnike (Erasmus for Young Entrepreneurs - EYE).

Šta je Erasmus za mlade preduzetnike?

- Program razmjene koji finansira EU za preduzetnike sa prebivalištem u jednoj od 39 zemalja učesnica,
- Razmjena u trajanju 1-6 mjeseci za novog preduzetnika (NP) sa iskusnim preduzetnikom (IP) u inostranstvu,
- Prilika za razmjenu znanja, poslovnih ideja, kontakata i iskustava.
- Program pruža finansijsku podršku za boravak u inostranstvu.

Novi preduzetnik (NP) – definicija i koristi od učešće u EYE programu

Definicija novog preduzetnika:

- Budući preduzetnici koji čvrsto planiraju započeti vlastiti posao, zasnovan na konkretnom projektu odraženom u utemeljenom poslovnom planu i novi preduzetnici koji u vrijeme apliciranja vode svoj posao manje od 3 godine (kumulativno);
- Imaju stalno prebivalište u jednoj od zemalja učesnica¹.

Koristi za nove preduzetnike:

- Do šest mjeseci učenja u inostranstvu sa uspješnim i iskusnim preduzetnikom u drugoj zemlji učesnici, u cilju sticanja relevantnih znanja o pokretanju i upravljanju MSP-om u različitim oblastima (npr. finansijsko i operativno upravljanje, razvoj inovativnih proizvoda i usluga, prakse prodaje i marketinga i efikasno planiranje);
- Poboljšanje poslovnih ideja / planova;
- Jedinstvena prilika za unapređenje svog preduzetničkog iskustva kroz rad na praktičnim, konkretnim projektima;
- Širenje mreže kontakata i ulazak u dinamičnu panevropsku poslovnu mrežu uspješnih preduzetnika;
- Sticanje znanja o stranim tržištima i olakšan pristupa istim;
- Razvoj potencijalnih novih prekograničnih poslovnih prilika i partnerstava;

¹ Stalno prebivalište se definiše kao:

- Mjesto gdje je registrovano preduzeće podnosioca zahtjeva, ako podnosilac zahtjeva ima registrovano preduzeće;
- Ako preduzeće ima više podružnica u različitim državama članicama EU ili drugim zemljama učesnicama, preduzetnik treba da odabere jednu od zemalja kao zemlju stalnog prebivališta;
- Mjesto gdje je podnosilac prijave proveo 183 ili više dana u posljednjih 12 mjeseci, ako podnosilac zahtjeva nema registrovano preduzeće.

Zemlje učesnice uključuju: države članice EU, Sjevernu Makedoniju, Island, Crnu Goru, Tursku, Albaniju, Srbiju, Bosnu i Hercegovinu, Moldaviju i Jermeniju, kao i udaljene regione EU i prekomorske zemlje i teritorije.

- Sticanje uvida u drugačije kulturno i organizaciono okruženje i razumijevanje kako posluju preduzeća u drugim zemljama učesnicama;
- Mogućnost sticanja znanja o:
 - Evropskom poslovnom pravu i jedinstvenom evropskom tržištu,
 - Evropskoj standardizaciji;
 - Evropskoj podršci MSP.
- Usavršavanje jezičkih vještina (sekundarna korist);
- Učešće u alumni mreži.

Iskusni preduzetnik (IP) – definicija i koristi od učešća u EYE programu

Iskusni preduzetnici su uspješni i iskusni preduzetnici koji ispunjavaju sljedeće kriterijume: da su uspješni i iskusni (više od 3 godine aktivnosti (kumulativno) se smatra minimumom za IP) i vode mikro, mala ili srednja preduzeća u jednoj od zemalja učesnica prema EU definiciji MSP-a (http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_en) kao vlasnici ili članovi Odbora (a ne zaposleni) u bilo kom sektoru. IP moraju takođe imati stalno prebivalište u državi članici EU ili u nekoj od drugih zemalja učesnica da bi učestvovali u programu.

Koristi za iskusne preduzetnike:

- Rad sa ozbiljnim, posvećenim i motivisanim novim preduzetnicima (NP), koji će doprinijeti razvoju njihovog poslovanja kroz inovativne ideje i poglede;
- Sticanje znanja o tržištima iz kojih dolaze NP, uključujući poslovne kontakte i mogućnosti za internacionalizaciju poslovanja;
- Komuniciranje sa iskusnim preduzetnicima (IP) iz drugih zemalja učesnica i uključivanje u dinamičnu panevropsku poslovnu mrežu uspješnih preduzetnika;
- Poboljšanje potencijala za rast preduzeća i prilika za direktno uspostavljanje novog poslovnog partnerstva sa NP iz druge zemlje;
- Povećanje vidljivosti i ugleda kompanije kroz medijsku pokrivenost (tj. članke u medijima, intervju, itd);
- Koristi od pomoći koju pružaju profesionalne Posredničke organizacije (PO) u potrazi za potencijalnim poslovnim partnerom i podrška odnosu sa NP.
- Pristup novim vještinama i inovativnim znanjima novog preduzetnika, koje MSP često nema kapaciteta da razvije;
- Unapređenje jezičkih vještina (sekundarna korist);
- Učešće u alumni mreži.

Koraci za učešće u EYE programu za nove preduzetnike

Korak 1: Onlajn aplikacija koja započinje s registracionim obrascem dostupna je na veb stranici programa www.erasmus-entrepreneurs.eu u sekciji „Apply now“ (Prijavite se odmah). NP na veb stranici mogu naći i „Registration Guide - New entrepreneurs“ (Vodič za registraciju - Novi preduzetnici).

Da bi se registrovao i aplicirao, NP mora da pripremi materijale za onlajn registraciju / prijavu. Nakon unošenja potrebnih podataka na veb stranicu, NP treba da dostavi sljedeće:

- Motivacija - jasna i precizna preduzetnička motivacija, uključujući izbor zemlje u koju NP želi da ide, na osnovu svoje poslovne ideje, gdje motivacija treba da pokaže: stvarnu posvećenost NP da ulaže u svoje učenje; jasno prepoznatljivu posvećenost NP da postane preduzetnik; jasne i dobro definisane potrebe za učenjem; spremnost da doprinese razvoju poslovanja IP i da učini raspoloživim svoje vještine i kompetencije; dinamičnost, ozbiljnost, kreativnost i inicijativu;
- Životopis (CV) – u kom se preferiraju EU format i engleski jezik, ali nisu obavezni. On treba da bude jasan, koncizan, kompletan i ažuran i da sadrži rezime nastavnog i stručnog iskustva, kompetencija / vještina i radnog iskustva, preduzetničko iskustvo i vrijeme provedeno u zemlji odredišta, ukoliko postoji);
- Poslovni plan - jasan i detaljan, u skladu sa poslovnom idejom, koji sadrži najmanje: opis ponuđenog proizvoda ili usluge; analizu tržišta koja uključuje definiciju ciljanog tržišta i analizu konkurenata; kao i finansijski plan koji uključuje procijenjene troškove i prihode u naredne dvije godine i break-even analizu. Od NP se traži da dostavi potpuni poslovni plan i rezime:
 - Kompletan poslovni plan je povjerljiv dokument koji mogu da pročitaju samo Posrednička organizacija, Kancelarija za podršku i Evropska komisija, zato NP može da potpiše sporazum o neobjavlivanju ili sličan sporazum o povjerljivosti sa Posredničkom organizacijom. Može se podnijeti na službenom jeziku EU ili jeziku neke od drugih zemalja učesnica koje odabrana PO razumije.
 - Sažetak poslovnog plana, sa ne više od 2000 znakova, mora biti podnesen na bilo kom zvaničnom jeziku EU; međutim, engleski je izuzetno poželjan jer će biti dostupan svim prihvaćenim korisnicima onlajn kataloga. Nove preduzetnike se poziva da formulišu sažetak na način koji će izbjeći zloupotrebu i potencijalnu sopstvenu štetu.

Nakon podnošenja gore navedenih materijala, postupak uključuje telefonski / skajp ili lični razgovor sa PO, gdje PO provjerava da li NP može da objasni ideju i poslovni plan i da li je motivacija u prijavi u skladu s objašnjenjima koja su data tokom intervjua.

Kao što je već pomenuto, NP treba da odabere PO koja je aktivna u zemlji stalnog prebivališta NP.

Izabrana PO odgovorna je za regrutovanje, uspostavljanje kontakata između NP i željenog IP i za pomoć NP u pripremi razmjene. PO će djelovati kao vodič i kontakt tokom cijelog procesa, a NP može, u slučaju bilo kakvog potrebnog pojašnjenja, uvijek kontaktirati PO kao prvu instancu u pružanju podrške. Lista PO-a dostupna je na veb lokaciji programa www.erasmus-entrepreneurs.eu u sekciji „Vaša lokalna kontakt tačka“ (Your local contact point).

Aplikacija zahtjeva „EU Login“ nalog da bi se dovršio postupak, detaljna uputstva su u Vodiču (Guide). IT priručnik za korisnike (IT user manual) dostupan je u sekciji „Pomoć“ (Help) internetske baze podataka, kako bi se olakšalo korišćenje alata.

Korak 2. Uparivanje

Pretraživanje i uparivanje je proces u kojem se informacije koje NP predaje upoređuju u katalogu sa podacima koje pruža IP (i obratno) kako bi se pronašlo najbliže/najbolje moguće podudaranje za razmjenu. Zbog toga, prilikom prijave, NP treba da navede poslovni sektor svoje buduće ili nedavno pokrenute firme, kao i do 4 dodatna sektora za koje je NP zainteresovan i koji najbolje odgovaraju prirodi njegovog budućeg ili trenutnog poslovanja. NP treba da naznači preferirane države za boravak u inostranstvu (NP ne može vršiti razmjenu u svojoj zemlji prebivališta). Direktna pretraga u internetskom katalogu, koja koristeći sljedeće dostupne kriterijume pretraživanja: sektor (primarni i sekundarni),

država (sopstvena i za preferirana za razmjenu), jezici (maternji jezik i drugi koje NP zna) i trajanje razmjene, je način za pronalaženje odgovarajućih IP. Takođe, moguće podudarnosti će biti predložene i od strane IT alata i proaktivnih PO.

Korak 3. Ugovaranje i priprema

Nakon što se identifikuju NP i IP, koji imaju stalno prebivalište u dvije različite države učesnice, treba pripremiti Plan posjete (Commitment), instrument za sprovođenje razmjene, mjerenje njenog uspjeha i pružanje zaštite od zloupotrebe, tj. osnovu za saradnju između dva preduzetnika tokom perioda boravka, uz podršku PO po potrebi. Plan posjete utvrđuje cilj(eve) razmjene - pojedinačne ciljeve NP i IP za saradnju, definiše kako će se odvijati ta saradnja - plan aktivnosti koji definiše zadatke i odgovornosti svakog od preduzetnika (do nivoa sedmice i mjeseca) i specifične (opipljive) očekivane ishode za svakog od preduzetnika, odgovornosti, trajanje boravka i planirane datume početka i završetka. Plan posjete treba da bude jedinstven za svaki pojedinačni odnos i trebala bi da izbjegava opšte izjave (poput cilja „unapređenje menadžerskih vještina“ ili rezultata kao što je „bolje znanje o tome kako voditi posao“). PO odgovoran za NP (Posrednička organizacija novog preduzetnika - PONP) je formalno zadužena za izradu nacрта Plana posjete, ali tekst treba da bude definisan u saradnji sa svim uključenim stranama, uključujući dva preduzetnika i drugu PO (Posredničku organizaciju iskusnog preduzetnika – POIP). Tamo gdje je to moguće, vodeća PO takođe treba dati komentar na Plan posjete prije nego što bude aploudovana kako bi se izbjeglo da se tekst kasnije vrati u fazu nacрта. Važno je imati na umu da je dužina boravka minimalno 1 mjesec i maksimalno 6 mjeseci, a ako se podijeli u više faza, svaki termin bi trebao biti najmanje 1 sedmicu i mora biti završen u roku od 12 mjeseci. Termini boravka trebali bi biti unutar trajanja aktivnosti PONP. Izrada i potpisivanje EYE Plana posjete vrši se putem IT alata i nije potrebna potpisana papirna kopija.

Prije odlaska u inostranstvo, NP bi trebali učestvovati u obuci koji će sadržati informacije o shemi mobilnosti i važnim poslovnim temama koji se odnose na EU, poput internog tržišta i preostalih prepreka kupovini i prodaji preko granica s kojima se mogu susresti, evropskih pravnih pitanja (posebno u vezi s poslovnim i ugovornim pravom) i pomoćnim uslugama, uključujući Evropsku preduzetničku mrežu (EEN) i SOLVIT. Obuka treba da sadrži najmanje sljedeće:

- Finansijska pravila,
- NP treba da budu obavješteni o finansijskoj pomoći (paušalnim iznosima), mogućnostima za produženje razmjene na osnovu pismenog amandmana (ne primjenjuje se u slučajevima kada razmjena već traje 6 mjeseci) i o postupku nadoknade. Paušalni iznos definisan je kao opšti iznos za pokrivanje troškova poput putovanja, smještaja i dnevnica povezanih sa putovanjima i boravkom u inostranstvu. Ovaj iznos se plaća bez ikakvog daljnijeg opravdanja nastalih troškova (tj. NP ne moraju pružiti dokaz o svojim troškovima ili opravdati utrošeni iznos). Međutim, PONP treba prikupiti dovoljno dokaza da se odnos odvijao u inostranstvu (npr. ugovor o najmu, bording karte, pismo IP).
- Finansijski ugovor između PO i NP mora biti razjašnjen i potpisan. PONP treba izvršiti avansno plaćanje NP-u prije početka boravka u iznosu od jedne mjesečne finansijske podrške. Dalja avansna plaćanja bi se trebala vršiti barem mjesečno, čime se NP pruža mogućnost da pokriju svoje troškove tokom boravka. Iznos za jedan mjesec (maksimalno) treba platiti u roku od 30 dana od podnošenja odgovarajućih završnih upitnika o boravku od strane oba preduzetnika, NP i IP, i dokaza da je razmjena izvršena.

- Pravila programa
 - NP trebaju biti informisani o mogućnosti traženja produžetka svog boravka (u skladu sa uslovima razrađenim u tački 3.2.1 dokumenta Quality Manual).
 - Tebaju biti obavješteni o postupku žalbe.
 - Trebaju biti obavješteni o postupku izvještavanja.
 - Trebaju biti obavješteni o tome šta se dešava u slučaju neuspjelog ili rano prekinutog boravka u inostranstvu (pogledati tačku 3.3.2.3. dokumenta Quality Manual: Reimbursement of expenditure).
 - Trebaju biti obavješteni o svojim odgovornostima tokom boravka.
 - Trebaju biti obavješteni o obavezama IP tokom boravka.
 - Trebaju dobiti „paket dobrodošlice“ koji će uključivati praktične informacije o zemlji domaćina, smještaju, kontaktima Posredničke organizacije iskusnog preduzetnika (POIP), Kancelarije za podršku EYE programa (EYE Support Office), osiguranju, itd.
 - Trebaju biti ohrabreni da pošalju svoje uspješne priče i učestvuju u alumni mreži.
 - NP može učestvovati u programu samo jednom.

Takođe, NP moraju obezbijediti zdravstveno i osiguranje u slučaju nezgode (ili sveobuhvatno putno osiguranje) koje će ih pokrivati tokom boravka, s obzirom da program ne može pružiti podršku u slučaju nezgode ili bolesti.

Korak 4. Boravak u inostranstvu

Boravak u inostranstvu može trajati od 1 do 6 mjeseci, gdje POIP pruža podršku NP, i uključuje izvještavanje. Odmah na početku boravka, POIP bi trebao putem sastanka ili telefonskog poziva kontaktirati NP da ga upozna sa organizacijom, osobljem zaduženim za vezu i službama podrške koje su mu / joj na raspolaganju tokom boravka. Prije ili po dolasku, NP treba dobiti „paket dobrodošlice“ pripremljen od strane POIP, koji treba da sadrži podatke o zemlji domaćina (informacije o kulturi) kao i o tome kako da riješi praktična pitanja (smještaj, prevoz, osiguranje itd.), koji sadrži:

- Informacije o državi domaćina, regionu i gradu;
- Informacije o POIP i dostupnim uslugama podrške;
- Mapu grada/regiona;
- Smještaj;
- Potrebne administrativne korake prije i nakon napuštanja zemlje;
- Informacije o zdravstvenom osiguranju;
- Informacije o osiguranju od nezgode;
- Informacije o transportu;
- Korisne brojeve telefona;
- Informacije o pristupu internetu;
- Finansijske odredbe;
- Informacije o hitnim slučajevima (policajska stanica, bolnica, procedura za blokiranje kartice i slično);
- Korisne adrese (pošta, turistička organizacija, doktori, centar za učenje jezika);
- Knjige, brošure i slično;
- Korisne internet stranice.

Obaveze NP tokom boravka u inostranstvu uključuju:

- Pridržavanje obaveznih pravila i propisa kojima IP podliježe;
- Poštovanje kodeksa ponašanja i pravila povjerljivosti iskusnog preduzetnika;
- Komuniciranje sa PO o bilo kakvih problemima ili promjenama u vezi sa boravkom;
- Pridržavanje svih dogovora napravljenih u vezi sa boravkom radi ostvarivanja zacrtanih ciljeva, posebno izvršavanje dogovorenih planiranih aktivnosti i trud da boravak bude uspješan (potrebna je određena doza fleksibilnosti i spremnosti na prilagođavanje zbog kulturoloških razlika);
- Podnošenje izvještaja u već određenom formatu na kraju boravka.

Obaveze NP tokom boravka mogu uključivati:

- Istraživanje tržišta i razvoj novih poslovnih prilika;
- Razvoj projekata, inovacije i istraživanje i razvoj;
- Novi pogled na postojeće poslovanje;
- Razumijevanje finansiranja malih i srednjih preduzeća;
- Brendiranje, prodaja i marketing firme;
- Rad na konkretnim projektima u jednoj ili više gorepomenutih oblasti;
- Praćenje IP u toku rada (odlazak na sastanke i slično).

U završnoj fazi saradnje, NP treba da:

- Sarađuje sa POIP pri utvrđivanju stvarnih datuma razmjene sa dva preduzetnika, kao i sa PONP, prije unošenja datuma u IT alat,
- Oba preduzetnika trebaju da popune onlajn upitnike o boravku, odnosno razmjeni,
- PONP treba osigurati da je saradnja bila uspješna i kada je prikupila sve potrebne dokaze o saradnji, treba izvršiti zadnju isplatu prema NP.